

TUIJA KAUPPINEN

PYÖRILLÄ

KIRJAPAJA | HELSINKI

PÄÄSTÄÄN

**POLKUPYÖRÄLLÄ PITKIN
JAFANIA JA ETELÄ-KOREAA**

Suomen Tietokirjailijat ry on
tukenut tämän teoksen kirjoittamista.

© TUIJA KAUPPINEN JA KIRJAPAJA, HELSINKI 2026
KANSI JA TYPOGRAFIA MIKA TUOMINEN
VALOKUVAT TUIJA KAUPPINEN JA ILKKA KAUPPINEN
KARTTA IIRIS KALLUNKI
TAITTO MIKKO E. VIRTANEN / RUESDAHL
PAINOPAIKKA OTAVAN KIRJAPAINO, KEURUU 2026
ISBN 978-952-413-135-3

ISÄLLE

SISÄLLYS

Lukijalle 9

HOKKAIDO

Hirmumyrsky lähestyy 13

Majoitusmaksuna siivoustalkoot 17

Ensimakua omotenashista 23

Tupruttavan tulivuoren tallaajat 29

Ainujen mailla 35

Ihmettelyä japanilaisilla leirintäalueilla 38

Onsen palauttaa pyöräilijän 47

Tuhansien tunneleiden ja patojen maa 55

HONSHU

Vaarojen väistelyä 60

Oppitunti ikigaista 64

Hierarkia hiertää kaupantekoa 70

Portaat pyhään 73

Seitsemännön taivaan vessanpönttö 79

Yö sillan alla 86

Ruskaa Japanin Alpeilla 88

Japanilaisten marttojen opissa 92

Turistina Tokiossa 95

Matkailija Fujin uhkana 100

Päiväkodista riisipelloille 106

SHIKOKU

- Pizzaa ja nuudeleita 117
Erityinen vai erikoinen luontosuhde 122
Huvipuistojoen päällä 127
Seniorisurffaaja ja pyhiinvaeltava muumifani 132

KYUSHU

- Yö autiotalossa 141
Pakoon tulivuorelta 144
Pikku-Kiotossa ei ole ruuhkaa 148
Hämmäntävä nyrkinheiluttaja 152

ETELÄ-KOREA

- Neljän joen pyöräreitillä 157
Lemmenhotelli voittaa telttayön 165
Pyöräilyhullu Korea 171
Kylmää kyytiä ja kylpylän lämpöä 176
Kauheaa krapulakeittoa 179
Suurkaupungin sykkeessä 182
Kauhunhetkiä kotimatkalla 188

- Kiitokset 193
Varusteluettelo 195
Kirjallisuus 202
Hyödyllisiä linkkejä 203

LUKIJALLE

Ettekö te koskaan väsy pyöräilemään? Näin kommentoi joku somessa, kun kerroin olevani lähdössä mieheni kanssa seuraavalle pitkälle pyörämatkalle elokuussa 2024. Olimme palanneet Suomeen reilua vuotta aiemmin Etelä-Amerikasta, jossa olimme pyöräilleet viisi-toista kuukautta ja lähes kahdeksantoista tuhatta kilometriä. Voit lukea tästä seikkailusta kirjastani *Joutilaita kilometrejä – polkupyörällä Etelä-Amerikan halki* (Kirjapaja 2024).

En ole excel-ihmisiä mutta arvioin, että olen pyöräillyt tätä kirjoitettaessa yli 30 000 kilometriä 34 maassa. Arkinen hyötypyöräily mukaan laskien olen varmasti polkenut maapallon ympäri. Ei, en ole kyllästynyt pyöräilyyn enkä pyörämatkailuun. Kun matkustaessa on kulkuvälineenä polkupyörä, matkatavaroiden määrä pysyy minimissä, ympäristöä havainnoi kaikin aistein, henkinen ja fyysinen ponnistelu vuorottelevat. Pyörällä matkaava ei ole bussi- ja juna-aikataulujen tai -reittien vanki vaan vapaa valitsemaan omat reittinsä ja aika-aulunsa. Siellä missä pyörämatkailija haistaa jotain kiinnostavaa, autoilija useimmiten painaa kaasua – jos on samalle tielle edes eksynyt.

Tämä kirja vie sinut pyörämatkalle Japaniin ja Etelä-Koreaan yhdessä minun ja mieheni Ilkan kanssa. Matka alkaa elokuun 2024 lopulla Hokkaidosta ja jatkuu polkien pitkin kaikkia Japanin neljää pääsaarta. Muutamaa pääsaarten välistä lauttamatkaa lukuun ottamatta kuljemme koko neljän tuhannen kilometrin matkan lihasvoimalla kampea vääntäen. Japanin eteläisimmällä pääsaarella hyppäämme laivaan ja siirrymme Etelä-Koreaan. Poljemme 650 kilometriä kaakosta luoteeseen, toiseksi suurimmasta kaupungista Busanista maan pääkaupunkiin Souliin, jonne saavumme kolme ja puoli kuukautta myöhemmin joulukuun 2024 puolivälissä.

Kun edellisen kerran kävin Japanissa, istuin luotijunan kyydissä. Nyt ajoin muutaman ohikiitävän sekunnin luotijunan rinnalla. Pyöräillen huomasin havainnoivani asioita, joihin en edellisellä kerralla kiinnittänyt mitään huomiota, kuten japanilaisen liikenteenohjaajan hovimestarimainen käytös tai kuinka perusteellisesti Japanissa on varauduttu luonnonkatastrofeihin. Jokivarsien ulkokuntosaleilla jumpaavat korealaiset eläkeläiset ja autiot kerrostalokompleksit muuttivat mielikuvani Etelä-Koreasta, jossa en ollut aiemmin käynyt.

Japani pistää pään pyörälle. Liikenne on vasemmanpuoleinen, pistokkeisiin tarvitsee adapterin, vessanpönttö muistuttaa kaikkine nappeineen avaruusalusta, ruokakaupassa tuoteselosteiden lukemiseen tarvitsee käännösohjelman. Kieli, kirjoitusmerkit ja käyttäytymistavat ovat vieraita. Suhde luontoon on erikoinen. Japanilaista hymyä on vaikea tulkita. Kun Japanin jälkeen siirtyy naapurimaahan Etelä-Koreaan, ovat käyttäytymiskoodisto ja tavat ihan toiset.

Meistä kumpikaan ei osaa japania tai koreaa, mutta meillä oli onni tavata ihmisiä, jotka avasivat meille Japanin ja Etelä-

Korean kulttuuria ja tapoja. Kohtaamamme ihmiset ja heidän tarinansa toivat pyörämatkalle samanlaista syvyyttä kuin umami ruokaan.

HOKKAIDO

Hirmumyrsky lähestyy

”

nko joku nähnyt vessatossuja?” Katselen aikaeron aiheuttamassa aivosumussa tuntemattoman miehen säntäilyä ympäri moottoripyöräilijöille ja polkupyöräilijöille tarkoitetun majapaikan yhteiskeittiötä. En tietenkään ymmärrä miehen kysymystä, koska en osaa japania. Vaistoan kuitenkin, että kysymys on kiusallinen niin kysyjälle kuin sille, jolta kysytään. Ilkan katse kääntyy jalkoihini. Hän arvaa mistä on kyse: minulla on jalassani tossut, joiden kuuluisi olla vessassa.

Olimme saapuneet Japaniin edellisenä iltana. Aikaeroa Suomeen on kahdeksan tuntia. Päänsisäinen pyörremyrsky riehui valloillaan jo polkiessamme vasemmanpuoleisen liikennevirran mukana lentokentältä majapaikkaamme. Vältämme yleensä pimeässä polkemista turvallisuussyistä. Nyt se ei ollut lentoaika-
taulun vuoksi mahdollista, ja pyörien kokoaminen ajokuntoon vei myös oman aikansa. Olimme lukeneet Facebookin Japan Cycling Navigator -ryhmästä, että Chitosen kansainväliselle

lentokentälle on lähes mahdotonta tilata taksi, johon mahtuisi pyörä, kahdesta puhumattakaan. Niinpä poljimme kymmenen kilometrin matkan majapaikkaamme tihkusateessa, jonka kostuttama musta asfaltti nielaisi otsalampun valon. Chitose Rider Housessa saimme pariskuntana oman huoneen, jonka ainoa huonekalu on matala pöytä. Pitkän lennon jälkeen sekä risti-että polvi-istunta lattialla pöydän ääressä tuntuivat kankeilta. Nukuimme ilmatäytteisillä retkipatjoillamme perinteisen riisiohjista valmistetun tatamin päällä.

Japanilaiset ovat tossukansaa. Kengät riisutaan pois sisälle tultaessa ja jätetään siistiin riviin eteisen lattialle tai kengille varattuun hyllykköön. Tilalle vaihdetaan sisätossut. Monissa ravintoloissa on ravintolatossut, kylpylöissä kylpylatossut, hotellihuoneessa hotellihuonetossut, sovituskopeissa sovituskoppitossut. On parveketossut, pihatossut ja temppelitossut. Tossut auttavat pitämään lattiat puhtaina, mutta ne osoittavat myös vieraanvaraisuutta. Tatamilla ei kuitenkaan sovi tallustella tossuilla vaan sukkasillaan.

Sisätossut vaihdetaan vessassa käynnin ajaksi vessatossuihin, jotka odottavat vessan oven suulla valmiiksi menosuuntaan niin, että niihin ei tarvitse kuin sujauttaa jalkansa. Kun hätä on hoidettu, jalkoihin vaihdetaan jälleen vessan ulkopuolelle odottamaan jääneet sisätossut. Vessatossuilla ei kävellä ympäri taloa. Se on erittäin epäkohteliasta. Suorastaan moukkamaista, sillä puhtautta ja hygieniää arvostavassa Japanissa vessan pöpöjä ei sovi levitellä jalkapohjissaan ympäri taloa. Ojennan tossut nolona miehelle ja haluan vajota keittiön pöydän alle. Ensimmäinen tossuetiketin oppitunti päättyy henkeen jälki-istuntoon.

Hetken kuluttua mies tulee pois vessasta – ilman vessatossuja tietenkin – ja ryhtyy harjaamaan hampaitaan yhteiskeittiön

lavuaarin ylle kumartuneena. Tahnat purskahtavat lavuaariin ja saavat peräänsä korskahteleavan räkimisen tuloksena irtoavia eritteitä. Se ei herätä keittiöön saapuneissa, naapurihuoneessa majoittuneissa japanilaismiehissä minkäänlaista paheksuntaa. Minua se taas ihmetyttää. Olen ymmärtänyt, että nenän niistäminen toisten edessä ei ole Japanissa suotavaa. Japanilainen ei halua olla huomiota herättävä ja pöpöjä mahdollisesti muihin tartuttava nenänniistäjä. Räkeminen on ilmeisesti eri asia, tai sitten tämä räkijä ei vain välitä säännöistä.

Haparoin syömäpuikoilla lähimarketista ostamaamme nuudeliannosta. Olen toki aiemmin syönyt puikoilla sushia, mutta jokapäiväinen rutiini se ei ole. Liukkaat nuudelit pakenevat puikoista merilevääreeseen kiedottua sushipalaa helpommin. Tarttumatarkkuus paranee, kun siirrän otteen puikoista mahdollisimman kauaksi kärjestä ja liikutan vain päällimmäistä puikkoa. Alempi pysyy paikallaan. Onneksi osaan sentään pitää syömäpuikkoni muutoin kurissa. Niillä ei osoitella toisia eikä niitä laiteta korvan taa. Pahin virhe olisi tökätä ne kohtisuoraan ruokaan. Pystyssä sojottavat puikot yhdistetään kuolemaan.

Kun aamiaisen jälkeen palaan huoneeseemme, pistorasian kaksi litteää reikää tuijottavat minua, aivoni nyrjäyttäneyttä pyörämatkailijaa. Kaivan laukustani adapterin, joka avulla kännykkälaturin töpselin kaksi pyöreää piikkiä muuntuvat litteisiin reikiin sopiviksi. Seuraavaksi olisi hankittava sim-kortti, jotta kännykkää voisi käyttää myös siellä, missä ei ole tarjolla langatonta verkkoa. Käymme kysymässä sim-korttia elektro-niikkaliikkeestä, pankista ja lähikaupasta. Ongelmaksi muodostuu se, että sim-kortteja ei myydä ulkomaalaisille. On poljettava takaisin lentokentälle, jossa myydään prepaid-kortteja. Nettiyhteyden avulla pääsemme käsiksi karttapalveluihin, jotka auttavat reittivalinnassa ja yöpaikkojen löytämisessä. Olemme

ajatelleet tehdä ensin pyörähdyn pohjoisimmalla Hokkaidon saarella ja lähteä vasta sitten kohti etelää. Tarkkaa reittisuunnitelmaa meillä ei ole.

Sitten on ruokakaupan vuoro. Vaikka emme olekaan menossa polkemaan erämaahan, on pyöräillessä hyvä olla aina mukana syötävää. Kaupassa jäädyn. Syynä siihen ei ole lämpötila vaan valikoima. Tuntuu, että ainoat elintarvikkeet, jotka tunnistan, ovat banaani, porkkana, omena ja kaalinkera. Suurin osa hedelmistä ja vihanneksista on kääritty yksittäispaikkaukseen. Muut tuotteet on tutkittava kännykän käännösohjelman avulla, sillä pakkausmerkinnät ovat vain japaniksi merkeillä, joista minulla ei ole pienintäkään käryä. Jogurttioletetun tuoteselosteessa lukee käännösohjelman mukaan ”pörröinen”. Tarkoittaako se kermaista, täyteläistä, sokeroitua, maustamatonta vai jotain muuta? Kännykkää apuna käyttäen kysyn myymälän alahyllyjä täyttävältä työntekijältä, mistä löytäisin kaurahiutaleita. Hän singahtaa kyykkyasennostaan suoraksi, kumartaa, viittooo minut mukaansa, kipittää puolijuoksua muutaman hyllyvälin ja kumartaa esitellen kaurahiutalehyllyn. Ostamme lisäksi pullollisen vihreää teetä, pastaa, valmispastakastiketta, säilykeherneitä, seesaminsiemeniä ja banaaneja. Kassarouva siirtää ostoksemme ostoskorista hintaskannerin kautta toiseen ostoskoriin samalla kun toistaa ääneen jokaisen tuotteen hinnan. Ostoksia ei jäädä laittamaan kassiin kassalinjan päähän. Sitä varten on erillinen sivupöytä.

Vietämme Chitose Rider Housessa kolme yötä, jotta toivomme aikaerorasituksesta ja saamme käytännön asiat hoidettua. Aukkaat vaihtuvat joka päivä. Paikka näyttää olevan etenkin moottoripyöräilijöiden suosiossa. Majapaikkaa pyörittävän miehen äiti piti talossa 40 vuotta sitten parturia. Hänen asiakkaina oli myös ulkomaalaisia, lähinnä Yhdysvaltain

armeijan henkilökuntaa. 83-vuotias rouva kertoo, että heidän tukkaansa oli vaikea leikata, koska se on paljon pehmeämpää kuin japanilaisten hiuslaatu. Japanilainen motoristi tulkkaa rouvan tarinaa meille espanjaksi. Hän on ollut parikymmentä vuotta aiemmin pyöräilemässä Perussa, joka solmi ensimmäisenä Latinalaisen Amerikan maana diplomaattisuhteet Japanin kanssa vuonna 1867. Nykyisin arviolta kahdellasadalla-tuhannella perulaisella on japanilaiset juuret. Mies vinkkaa meille pari kiinnostavaa yöpymispaikkaa Hokkaidossa. Moottoripyöräilijöiden vinkit pitää suhteuttaa pyöräilyvauhtiin. Siinä missä moottorivoimalla ajaa satoja kilometrejä päivässä, pyöräilijälle riittää useimpina päivinä reilusti alle sata. Moottoripyöräilijän viikko on pyörämatkailijan kolme viikkoa.

Yrittäessämme opetella maan tavoille Japanin pohjoisimmalla saarella Hokkaidossa, Etelä-Japanissa Kyushun saarella riehuu Shansan-taifuuni. Elo-syyskuun vaihteelle tyypillinen trooppinen hirmumyrsky on aiheuttanut maanvyöryjä ja romahduttanut kattoja. Viisi miljoonaa ihmistä on evakoitunut kodeistaan. Sadat tuhannet ovat ilman sähköä. Ihmishenkien menetyksiltäkään ei ole välttytty. On vielä epävarmaa, iskeekö taifuuni voimalla myös pohjoiseen. Pääni sisäisen hirmumyrskyn kohottamat hyökyaallot ovat hieman ensimmäisten päivien aikana laantuneet. Täysin tyyntä en tohdi edes odottaa.

Majoitusmaksuna siivoustalkoot

Taivas on lonkeronharmaa ja tihkuttelee pisaroita, kun pakkaamme tavaroitamme pyörien päälle. Sateesta huolimatta tekee jo mieli matkaan. Emme pue päällemme sadevaatteita, sillä lämpötila on pitkälti yli kaksikymmentä astetta ja ilman-

kosteus suomalaisittain korkea. Sadevaatteet päällä tuntuisi kuin polkisi kuntopyörää kasvihuoneessa. Pieni sade tuntuu vain virkistävältä.

Sidon pyörän etutarakalle vedenpitävän repun, jonka sisällä on makuupussi, makuualusta, silkkilakana, puhallettava tyyny ja kevyttoppatakki, joka juuri nyt tuntuu hätävarjelun liioittelulta, mutta tulisi varmasti vielä syksyn edetessä tarpeeseen. Kun repun tyhjentää tavarasta, se toimii kauppakassina tai vaellusreppuna. Suosimme tällaisia monikäyttöisiä tavaroita, joita voi käyttää moneen tarkoitukseen. Se pienentää kokonaistavaramäärää. Takatarakalle kiinnitän kaksi niin ikään vedenpitävää pyörälaukkuja, joissa kulkevat vaihtovaatteet, keitin ja tietokone. Tankoon kiinnitettävässä pienessä etulaukussa säilytän kameraa, kännykkää ja intiimialueen voidetta, joita kaikkia tarvitsen pitkin päivää. Etulaukussa oleviin tavaroihin on helppo ja nopea päästä käsiksi. Muut varusteet isommissa laukuissa hakevat alussa aina paikkaansa, vaikka en olekaan matkassa ensimmäistä kertaa. Ilkan laukkuihin ylimääräistä täytettä tuovat pyörän ja varusteiden korjaustarvikkeet, kaksi kirjaa, otsalamput, epämääräinen pussi johtoja sekä metriseen solumuovipatjaan kääritty telttä, joka on kiinnitetty satulaan telttapussin narusta pienellä klipsillä ja tarakkaan remmillä. Minulla on tarakallani samanlainen kelmainen solumuovipatja, jota käytän pilatesmattona, istuinpehmikeenä ja piknik-alustana. Hätätilassa sen päällä voi myös nukkua, jos ilmatäytteinen patja sattuisi menemään rikki. Kirjan lopusta löydät täydellisen varusteluettelon, mikäli sen yksityiskohdat kiinnostavat.

Suuntaamme aluksi itään tarkoituksena polkea pari kolme viikkoa pohjoisimmalla pääsaarella. Risteysalueilla pääni pyörii kuin väkkärä. Ketäs tässä pitikään väistää? Muistelen alasteella oppimaani lorua, jossa opetetaan katsomaan ensin

Maanviljelijä korjaa sipulisatoa käsin. Valkoinen Suzuki-merkkinen lava-auto on tyypillinen näky Japanin maaseudulla.

vasemmalle, sitten oikealle ja vielä kerran vasemmalle. Pitäisikö lurituksen olla täällä toisin päin? Jo ensimmäisten kilometrien jälkeen käy selväksi, että Hokkaido on Japanin ruoka-aitta. Välillä poljemme monta kilometriä saman pellon laidan, toisinaan pellot ovat kuin ruutukaava-alue, jossa pienten neliön muotoisten palstojen välissä risteilevät asfaltoidut pikukutiet. Nenään leijuu sipulin tuoksu. On sadonkorjuu-aika.

Pysähdymme säätämään satuloiden korkeutta ja kulmaa. Ne osuvat harvoin kohdalleen heti sen jälkeen, kun lentokonetta varten laatikkoon pakatut pyörät on saatu koottua ajokuntoon. Allamme on gravel- eli soratiepyörät, joihin olemme vaihtaneet edellistä Etelä-Amerikan reissuamme kapeammat renkaat, sillä Japanissa polkisimme pääasiallisesti pitkin asfaltoituja teitä. Molemmilla on etutarakalla yksi ja takatarakalla kaksi laukkua, yksi molemmin puolin. Näin paino jakautuu tasaisesti